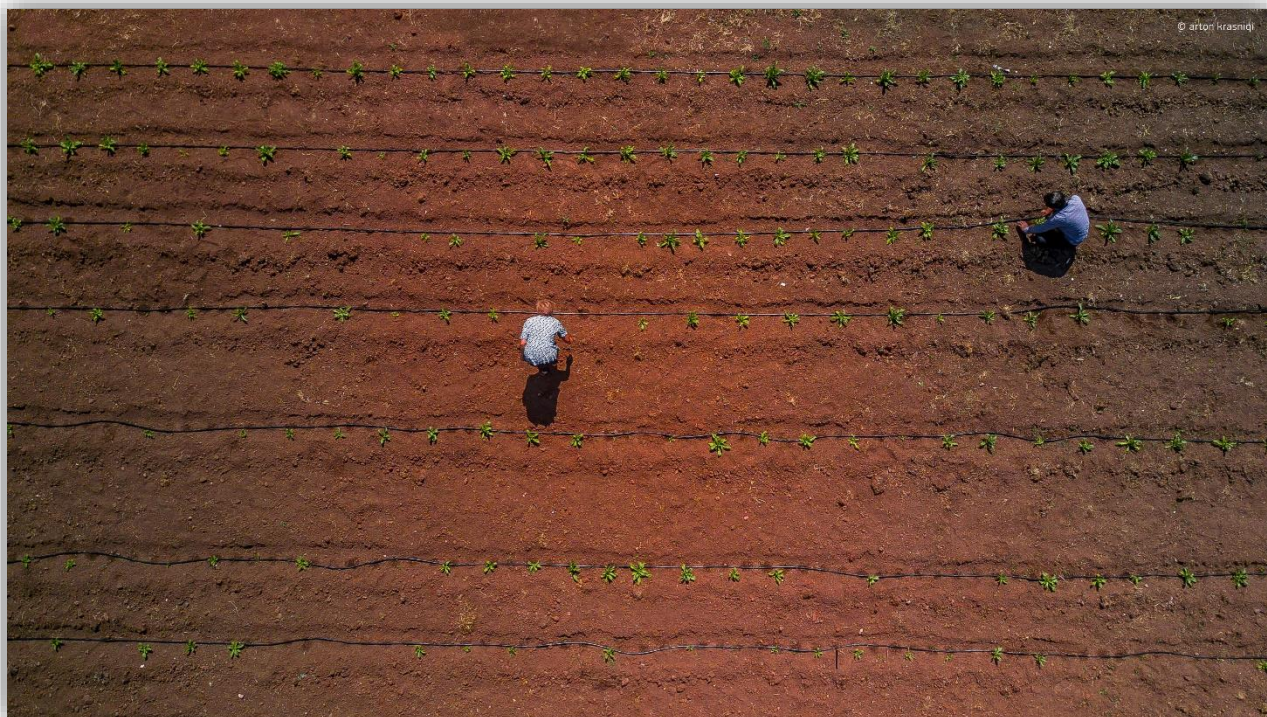

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

swisscontact

Promovimi i Punësimit në Sektorin Privat
PPSP - Kosovë

Plani vjetor i operacioneve 2018

Në bashkëpunim me:

Tabela e Përmbajtjes

1. Informatat bazë	5
2. Përmbledhja ekzekutive	6
4. Plani i Operacioneve Janar – Dhjetor 2018	7
4.1. Prodhimi 1: Konkurrenca e sektorëve të përzgjedhur	7
Prodhimi 2: NVM përmirson ofertën e tyre, efikasitetin dhe konkurrencën në sisteme të përmirësuara dhe më të organizuara të tregut përfshirës	11
4.4. Prodhime të tjera.....	16
4.4.1. Fondi i Mundësisë	16
4.4.2. Fondi për Përfshirjen Sociale.....	16
5. Temat transversale	17
6. Konsulencat	Error! Bookmark not defined.
7. Financat	Error! Bookmark not defined.
7.1. Buxheti.....	Error! Bookmark not defined.
8. Organizimi i Projektit, Menaxhimi dhe Drejtimi.....	Error! Bookmark not defined.
8.1. ZHST Punëtoritë dhe Shkëmbimet	Error! Bookmark not defined.
7.2. Organizimi dhe Menaxhimi i Projektit.....	Error! Bookmark not defined.
7.2.1. Drejtimi i Projektit	Error! Bookmark not defined.
8.2.2. Monitorimi dhe Matja e Rezultateve	18
8.3 Komunikimet	18
I Korniza e logaritmit (përmbledhja, pa aktivitete)	
II Orari i Aktiviteve	
III Tabela e konsultimeve	
IV Organizimi i Projektit	
V Përmbledhje e Ndërhyrjeve për Prodhim	

List of Abbreviations

BpB	Biznes për Biznes
BpK	Biznesi për Konsumator
NTEA	Ndërtimi i Tregjeve Efektive dhe të Arritshme
OAB	Organizata për Anëtarësim të Biznesit
CHF	Franga zvicerane
KDZHN	Komiteti i Donatorëve për Zhvillimin e Ndërmarrjeve
OMD	Organizimi i Menaxhimit të Destinacionit
EP	Ekonomia dhe Punësimi
RRPR	Rritja e Punësimit të të Rinjve
NjA	Njohja nga Afër
PmOP	Punësimi me Orar të Plotë
UPN	Ushqimi dhe Përbërësit Natyrorë
PMB	Praktikat e Mira Bujqësore
ARRPKK	Analizat e Rrezikut dhe Pika e Kontrollit Kritik
ZQ	Zyrë Qendrore
HRK	Hotelet, Restorantet dhe Kafenetë
SNJ	Standardi i Njohur
SNJ	Standardi i Njohur
AKIPN	Agjencia Kosovare e Investimeve dhe Përkrahjes së Ndërmarrjeve
KPK	Klubi i Prodhuesve të Kosovës
BMA	Bimët Mjekësore Aromatike
MMR	Monitorimi dhe Matja e Rezultateve
ZHST	Zhvillimi i Sistemit të Tregut
MTI	Ministria e Tregtisë dhe Industrisë
OKT	Organizata Kombëtare e Turizmit
R	Rezultati
FM	Fondi i Mundësisë
PPSP	Promovimi i Punësimit në Sektorin Privat
RAE	Rom, Ashkali dhe Egjiptian
KD	Komiteti Drejtues
AZZHB	Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim
TEL	Trupat e Ekspertëve të Lartë
FPS	Fondi për Përfshirjen Sociale

NVM	Ndërmarrja e Vogël dhe e MeNVM
PSHS	Paneli për Shqyrtimin Strategjik
TeR	Termet e Referencës
PVO	Plani Vjetor i Operacioneve

1. Informata Themelore

Shteti: Kosovë	Emri i Projektit: Promovimi i Punësimit në Sektorin Privat (PPSP)
AZZHB No SAP:	
Strategjia e Domenit të Bashkëpunimit: ENE	

Qëllimi	NVM që veprojnë në sektorë të mirë-organizuar dhe gjithëpërfshirëse ekonomike, ofrojnë rritje të punësimit të qëndrueshëm fitimprurës për të rinjtë dhe të rejtat në Kosovë.
Prodhimet (P)	Prodhimi 1: NVM të sektorëve të përzgjedhur rritë produktivitetin e tyre dhe të prodhim të ardhura shtesë dhe punësim. Prodhimi 2: NVM përmirësojnë ofertën e tyre, efikasitetin dhe konkurrencën në sisteme të përmirësuara dhe më të organizuara të tregut përfshirës.

Kohëzgjatja e fazës së projektit: 16.11.2017-15.11.2021	Periodha e raportimit: 16.11.2017-31.12.2018
--	---

Buxheti në fazë (CHF) – 7,276,126.50 Të shpenzuara gjatë fazës (CHF)	Buxheti nga 16.11.2017-fundi 2018 (CHF) – 2,230,442.50
Informacion mbi kontributet e partnerëve dhe/apo donatorëve të tjerë (kalkuluar në CHF) 100% AZZHB	

Organizatat zbatuese:	Instituti Swisscontact dhe Riinvest
Partnerët kryesor kombëtar: Ministria e Tregtisë dhe Industrisë, Dhomat e Tregtisë, firmat udhëheqëse	Partnerët kryesor kombëtar: n/a

Koordinatorë e Projektit	Argjentina Grazhdani	Numri i punonjësve të projektit	16
		Konsulentët(ditë): ¹	25
		Konsulentë kombëtar (ditë):	25
		Riinvest (ditë):	57
		Swisscontact (ditë)	57

¹ Konsulentat shtesë ndërkombëtare dhe vendore janë planifikuar përmes buxhetit të Pjesës 4 që kanë të bëjnë me vlerësimet dhe ndërhyrjet nën tri rezultate të PPSP (Shih Shtojcën III).

2. Përmbledhja ekzekutive

Planifikimi për vitin e parë të Fazës II filloi duke vlerësuar dinamikën e sektorëve dhe nën-sektorëve si dhe avantazhit të mësimëve nga ndërhyrjet përmes Fazës I. Në tërësi, PPSP pret të vazhdojë dhe të përfitojë rrjedhën e aktiviteteve dhe rritjen e rezultateve nga viti 2017. Kjo do të çojë në modele të qëndrueshme të rritjes në sektorët e përfshirë duke krijuar mundësi punësimi (500 CHF) dhe prodhim të të ardhurave (950,000 CHF) në sektorin NVM, për të përmbushur objektivat e PPSP për vitin 2018.

Sa i përket sektorit të Ushqimit dhe të Përbërësve Natyral (UPN), ndërhyrjet do të zgjerohen në adresimin e kufizimeve dhe në shfrytëzimin e mundësive në sektorët e përpunimit të frutave dhe perimeve, bimëve mjekësore dhe aromatike (BMA) dhe ëmbëlsirave. Ndërhyrjet janë paraparë që të mbështesin NVM për të përmirësuar gamën dhe diversifikimin e produkteve, zhvillimin e shërbimeve të marketingut dhe shërbimet e certifikimit dhe përmirësimin e promovimit, vendosjen dhe shitjen e produkteve përgjatë segmenteve vendore dhe ndërkombëtare. Bazuar nga mësimet nga Faza I, bujqësia kontraktuese është dëshmuar që të jetë ngasës i suksesshëm për stimulimin e kërkesës dhe përmirësimin dhe planifikimin e efikasitetit të firmës. Gjatë këtij viti, ne do të fillojmë të lehtësojmë aktivitetet për zgjerimin e prodhimit të kontraktuar në nën-sektorë brenda UPN, të përmirësojmë informacionin e hyrjeve dhe sistemin e shërbimeve këshillimore dhe të krijojmë prodhuesit specialë të fidanëve. Ekipi gjithashtu ka planifikuar veprimin e hulumtimit në fushat të tilla si prodhimet e farës dhe njohuri të përmirësuar duke ndarë në mesin e përpunueseve për të provuar zona të reja dhe vlerësimin e potencialit brenda nën-sektorëve.

Në turizëm, aktivitetet janë planifikuar për t'i zgjeruar përtej Kosovës Perëndimore. Zonat e ndërhyrjeve do të adresojnë kufizimet dhe mundësitë rreth segmenteve të tregut turistik. Objektiva kryesore është rritja e numrit të turistëve, gjatësia e qëndrimit dhe nivelet e shpenzimit që përfundimisht çojnë në më shumë të ardhura dhe punësim në sektorin **NVM**. Ndërhyrjet janë paraparë duke u bazuar në mësimin dhe suksesin gjatë Fazës I. Mbështetja për zhvillimin e produkteve të turizmit do të zgjerohet në tërë Kosovën duke përfshirë përmirësimin e atraksioneve turistike. Qëllimi i rritjes së numrit të ardhësve ndërkombëtarë dhe rajonalë në Kosovë do të trajtohet përmes ndërhyrjes ndërkombëtare të promovimit, ndërsa ndërhyrja e skemës së kuponit do të synojë diasporën dhe turistët vendas. Për shkak të rritjes së kërkesës nga sektori, ekipi gjithashtu ka planifikuar për të punuar në trajnime afatshkurtra për profesione të specializuara me një fokus në udhëzuesit e turizmit. Në fund, bashkëpunimi me sektorin publik do të organizohet rreth temave sikurse që janë zhvillimi i prodhimit, investimi kombëtar dhe angazhimi për sektorin e turizmit (potencialisht përmes krijimit të OKT, bazuar në mësimet regjionale) dhe menaxhimin e mbeturinave.

Planet PPSP për të prodhuar investimet e Fondit të Mundësive (FM) për të rritur investimet me qëllim të arritjes së ndikimit më të gjërë dhe monitorimit. Të dyja FM dhe Fondi për Përfshirjen Sociale (FPS) do të përdoren si instrument shtesë nga ekipet për të arritur tek bizneset e rrezikuara dhe të prekura, që mund të kenë nevojë për më shumë burime dhe mbikëqyrje për të sjellë ndryshime sistematike brenda firmave.

PPSP do të vazhdojë punën me partnerë të qëndrueshëm dhe dinamikë që janë të gatshëm të provojnë dhe të investojnë në risi dhe janë dinamikë brenda tregjeve të tyre përkatëse. Kjo do t'i ndihmojë ekipit të fitojë njohuri në treg dhe të demonstrojnë përfitimet e modeleve të qëndrueshme të biznesit. Përzgjedhja e partnerëve të duhur dhe projektimi i partneriteteve do të jetë vendimtare gjatë gjithë Fazës II, paso që PPSP ka për qëllim që të demonstrojë ndryshime të dukshme të ofertës së përmirësuar, efikasitetin dhe konkurrencën brenda sistemeve më të organizuara të tregut sipas Prodhimit 2.

Monitorimi dhe Menaxhimi i Rezultateve (MMR) do të mbetet funksion mbështetës për implementimin e aktiviteteve të projektit pas udhëzimeve të brendshme të KDZHN dhe Swisscontact.

Nga MMR pritet të ndihmojë ekipin dhe menaxhmentin në drejtimin dhe ndërhyrjet deri sa të sigurojë një qëndrueshmëri, rezultate të besueshme për llogaridhënie ndaj donatorëve dhe palëve të interesuara.

Në përmbledhje, PPSP parasheh Fazën II për të qenë një vazhdim i punës së bërë në Fazën I, dhe pret të sjellë një ndryshim të gjerë të sistemit të tregut. Detajet e aktiviteteve dhe të planeve janë përpunuar përgjatë dokumentit dhe Shtojcave.

4. Plani i Operacioneve Janar – Dhjetor 2018

Ndikimi

Ndikimi: NVM që vepron në sektorë ekonomikë të mirëorganizuar dhe përfshirës, ² siguron rritje të punësimit të qëndrueshëm për të rinjtë dhe të rejtat në Kosovë	Treguesi i Ndikimit	Baza ² 2017	Faza e synuar	2018 (T=Synimi)
	Ndikimi 1.1 Punësimi shtesë i mbetur POP	850 POP	2000 POP	T= 500 POP
	Punësimi shtesë i mbetur (Femrat) POPs	270 POP	600 POP	T= 150 POP
	Punësimi shtesë i mbetur (minoritetet) POPs	75 POP	200 POP	T= 50 POP
	Ndikimi 1.2 Rritja shtesë e të ardhurave CHF	CHF 2,000,000	CHF 3,800,000	T= CHF 950,000

Qëllimi i PPSP është për të promovuar punësim gjithëpërfshirës dhe fitimprurës për gratë dhe burrat në Kosovë. Të gjitha aktivitetet janë planifikuar në të njëjtën linjë për të kontribuar në qëllimin e krijimit të punësimit të projektit. Në vitin 2018, sektori i UPN do të kontribuojë për të ndikuar tek treguesit me 350 vende pune ekuivalente me orar të plotë (POP) dhe të ardhura shtesë neto prej CHF 570,000. Pritet që 100 femra dhe 35 minoritarë POP do të prodhohen përmes Rezultatit 1 dhe 2. Ndërhyrjet në sektorin e turizmit pritet që të prodhojnë 150 POP dhe të ardhura shtesë prej CHF 380,000 neto.

4.1. Rezultati 1: Konkurrenca e Sektorëve të Përzgjedhur

Rezultati 1: Të rinjtë gratë dhe minoritetet përfitojnë nga punësimi fitimprurës dhe përfshirës, krijuar në NVM dinamike në sektorët në rritje	Treguesi i Rezultatit	Baza 2017	Faza e synuar	2018 (T=Synimi)
	OC 1.1 Numri i grave dhe burrave të punësuar me paga	0	5,000	1,250
	Numri i grave dhe burrave të punësuar me paga (ëomen)	0	1,500	375

² Bazuar në arritjen gjatë Fazës I

	Numri i grave dhe burrave të punësuar me paga (minoriteti)	0	500	125
	OC1.2 Rritja e të ardhurave prej 5,000 që përfitojnë burra dhe gra përmes pagës	0	CHF 9,600,000	CHF 2,400,000

Nën OC 1, PPSP pret të mbështesë gjenerimin gjithëpërfshirës të punësimit brenda NVM përmes zhvillimit dhe rritjes së UPN dhe sektorët e turizmit. Mundësitë e punësimit në të dy sektorët do të prodhohen përmes ndërhyrjeve që mundësojnë NVM të rritet me përmirësimin e ofertës së tyre, intensifikojnë promovimin dhe shitjet në tregjet e segmentuara.

Së bashku me vlerësimin e POP dhe duke përfituar NVM, PPSP gjithashtu do të përdorë një numër grash dhe burrash të cilët janë të punësuar të kuptojnë cilësinë e punëve dhe demografit e përfituesve që mund të çojnë në dizajni i ndërhyrjes së përmirësuar për grupet e synuara (sikurse që janë të rinjtë, gratë, minoritetet, punët sezonale, etj.)

Në vitin 2018, sektori UPN do të kontribuojë në Rezultatit 1me 750 gra dhe burra të punësuar dhe rritje të ardhurash shtesë prej 1,440,000 CHF. Pritet që 225 gra dhe 75 gra dhe burra nga komunitetet pakicë do të punësohen. Sektori i turizmit do të kontribuojë në synimin e rezultatit me 500 gra dhe burra të punësuar duke fituar rreth 1,000,000 CHF përmes të ardhurave të tyre. Detajet e ndërhyrjes dhe të aktiviteteve që do të çojnë tek rezultatet janë paraqitur hollësisht nën rezultatet përkatëse.

Prodhimi 1.1 NVMs ka përmirësuar cilësinë dhe diversifikimin e produkteve dhe shërbimeve.

OR rezultati 1.1: NVMs ka përmirësuar cilësinë dhe diversifikimin e produkteve dhe shërbimeve	Treguesi i prodhimit	Baza 2017	Faza e Synuar	2018 (T=Synimi)
	OP 1.1.1 Numri i produkteve të reja të përmirësuar dhe të shërbimeve të promovuara përgjatë NVM	0	150	38
	OP 1.1.2 Vlera shtesë e investimit për produkte dhe shërbime të reja	0	CHF 5,000,000	1,250,000
	OP 1.1.3 Numri i NVM duke ofruar produkte dhe shërbime të reja të përmirësuar	0	100	25

Sektori i Ushqimeve dhe i Përbërësve Natyral

Nën sektorin e Ushqimit dhe Përbërësve Natyrorë (UPN), projekti do të mbështesë NVM që të përmirësojë vargun e produkteve dhe të shërbimeve, si dhe rritjen e investimeve. Kjo do të adresojë gamën aktuale të kufizuar të prodhimeve vendore dhe praninë e ulët të produkteve cilësore premium në treg. Kjo është për shkak të njohurisë së kufizuar të brendshëm, ekspozimi i dobët ndaj njohurive të jashtme mbi produktet e reja, si dhe të ekspertizës së kufizuar teknike. Gjatë vitit të parë

të implementimit, PPSP do të lehtësojë disa ndërhyrje në përmirësimin e lidhjeve, informacionin e tregut, qasje në njohuri dhe ngritje të kapaciteteve për teknologë të ushqimit. Plotësuese në ndërhyrjen e sektorit, projekti do të kombinojë Fondin e Mundësisë që të mbështesë NVM në teknologji të reja për zgjerimin e prodhimit dhe zhvillimin e produkteve dhe shërbimeve të reja.

Nëpërmjet ndërhyrjeve dhe aktiviteteve në kuadër të këtij Produkti, sektori i UPN synon që të lehtësojë 25 produkte dhe shërbime të reja të përmirësuara të ofruara nga NVM; investime shtesë të 850,000.00 CHF (duke përfshirë instrumentet e Prodhimit dhe FPS); dhe 10 NVM ofron produkte dhe shërbime të reja të përmirësuara.

1. **“Trajnimi për Rritje”**: Projekti do të lehtësojë rrjetëzimin, shkëmbimin e përvojave dhe qasje në shërbimet mbështetëse për përpunuesit e ushqimit në të gjithë nën-sektorët e përzgjedhur. Kjo përfshinë lehtësimin e klubeve të përbashkëta të biznesit të pronarëve të kompanive mbi çështje të caktuara tematike (p.sh. diversifikimi i produktit, shërbime me vlerë të shtuar, etj.) Këto klube biznesi do të veprojnë si forume ku menaxherët e bizneseve do të kenë mundësinë të marrin përvojë vendore dhe rajonale nga raste të rëndësishme biznesesh duke mundësuar kështu njohuri për kompanitë pjesëmarrëse mbi zhvillimin e produkteve, segmentimit të tregut dhe inovacionit. Kjo do të pilotohet me partnerë të mundshëm si CEED, Recura, BCC dhe ofrues të tjerë profesional shërbimesh me përvojë në rrjetëzimin dhe udhëheqjen e bizneseve për rritje.

2. **“Lehtësimi i Shërbimeve të Teknologjisë Ushqimore”**: Në bashkëpunim me palët e interesuara përpunuesit, ofruesit e shërbimeve të specializuara për zhvillimin e aftësive, etj.) do të lehtësoj programet e shkëmbimeve për teknologët e ushqimeve përmes programeve të ndërtimit të kapaciteteve. Nëpërmjet programit të parashikuar të shkëmbimit, rrjeti i profesionistëve të kualifikuar të teknologjisë ushqimore që do të kontribuonin në zhvillimin e produkteve dhe shërbimeve të reja dhe të përmirësuara do të iniciohet. Ja një shembull, projekti do të ndjekë mundësitë për të bashkëpunuar me Qendrën e Arsimit Profesional në Bursa (QAPB), në Turqi, që tani më mbështet programe të njëjta për shtetet e Ballkanit. Kjo do të nxisë transferimin e njohurive nga ekspertët e jashtëm tek ato vendor, si dhe rritjen e shkëmbimit të njohurive brenda ekspertëve vendas.

Sektori i Turizmit

Në vitin 2018 PPSP do të vazhdojë ndërhyrjet dhe aktivitetet që lehtësojnë përmirësimin dhe njohuri të reja dhe më cilësore, dhe shërbime turistike të larmishme dhe inovative. Në këtë fazë të implementimit dhe në veçanti për vitin 2018, PPSP do të përqëndrohet në të gjithë vendin dhe në segmentet e tregjeve (diaspora, turistët regjional dhe vendor) për turizëm kulturor, aventura dhe turizëm qytetar. Këto intervenime do të adresojnë kufizimet e sektorit që kanë të bëjnë me mungesën e ofertës së turizmit, të tërheqjet dhe aktivitetet. Zhvillimi i produktit do të ybatohet përmes intervenimit të sektorit dhe prodhimit dhe FPS. PPSP synon të jetë partner me kompanitë private dhe sektorin publik (komunat, Ministrinë e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, muzetë, etj.) që të lehtësojë investimet në produktet turistike private dhe publike, si dhe në atraksionet publike.

Përmes ndërhyrjes së Zhvillimit të Produktit në vitin 2018, PPSP synon zhvillimin e 13 produkteve dhe shërbimeve të reja të përmirësuara të promovuara nga NVM në paketat e tyre. Investimi i 450,000 CHF shtesë. Si rezultat, ky intervenim në vitin 2018, synon 40 punësime gjithëpërfshirëse dhe fitimprurëse dhe të ardhura shtesë prej 100,000.000 CHF. Numri i përfitimeve NVM për këtë intervenim synohet të jetë 70.

1. PPSP do të mbështesë **“Zhvillimin e produkteve të turizmit”** përmes intervenimeve të sektorit dhe FM. Para implementimit një vlerësim teknik i produkteve të turizmit potencial duhet të zhvillohet është paraparë që të drejtohet në shkurt (njëjtë sikurse raporti MDP në Fazën I). Paralelisht, ekipi do të bëjë një vlerësim të shpejtë të tregut për të eksploruar potencialin e partneriteteve publike-private rreth zhvillimit të produktit të turizmit në aspektin e produkteve të kornizës ligjore që synojnë tregjet lokale, rajonale dhe diasporë. Gjetjet do të shfrytëzohen që të tërheqin partneritetet private në zhvillimin e produkteve inovative dhe gjithashtu edhe inkurajimin e

investimeve publike-private për projekte të gjëra në turizëm. Kjo e fundit mund të pasohet me procedura komplekse, p.sh. iniciimi i investimeve në atraksionet sikurse që janë Mirusha, Gërmia, etj.

2. PPSP synon që të përmirësojë ofertën dhe operacionet e “Atraksioneve Turistike”, duke përfshirë muzetë, objektet fetare dhe arkeologjike. Kjo do të bëhet në bashkëpunim me organet përgjegjëse publike duke lehtësuar përmirësimet e operacioneve të atraksioneve potencialisht përmes komercializimit), prandaj duke i bërë ato më shumë turistike dhe miqësore. Aktualisht, atraksionet vendore sikurse që janë muzetë, objektet fetare dhe arkeologjike nuk operojnë me orar të rregullt, nuk ofrojnë informata të mjaftueshme (në internet ose në realitet) dhe produktet plotësuese rreth tyre të tilla sikurse që janë turne udhëzuese të qytetit, suvenire, etj. Nevojitet vlerësim paraprak përmes së cilës PPSP do të eksplorojë praktikat dhe shtetet e rajonit dhe të Evropës. Mundësia e komercializimit të atraksioneve çon në vetë-qëndrueshmëri dhe efikasitet më shumë operacional. Komunitet potenciale për pilotimin e kësaj ndërhyrjeje në vitin 2018 janë Prishtina, Prizreni dhe Novobërda.

Rezultati 1.2 NVM ka prodhim të rritur.

Prodhimi 1.2: NVMs ka rritur prodhimin	Treguesi i prodhimit	Baza 2017	Faza e synuar	2018 (T=Synimi)
	OP 1.2.1 Numri i fermave dhe përfshirja e NVMs në kontraktimin bujqësor	350 NVM	1,000 NVM	250 NVM
	OP 1.2.2 Rritja e prodhimit të kontraktuar	200 ha	500 ha	125 ha

Sikurse e dëshmuar e suksesshme në Fazën I rritja e prodhimit ka pasur ndikimin më të madh në punësim dhe në të ardhurat e gjeneratës. Sa i përket disa kulturave të perimeve (piperi) modeli i bujqësisë kontraktuese ka dëshmuar të jetë e qëndrueshme. Aktualisht, mungesa e informacionit të tregut për prodhimin e kulturave specifike fitimprurëse si dhe përballimi me probleme me furnizimin e inputeve të cilësisë, teknologjive dhe fidanëve. Prandaj, fermerët aktualisht janë të paftë për të arritur nivelet optimale të produktivitetit. Në vitin 2018, PPSP synon t'i adresojë problemet me produktivitetin e fermerëve përmes bujqësisë së kontraktuar (të përqëndrohet në kulturat e reja dhe nën-sektorë të ri) përmirësimi i shërbimeve këshilluese dhe futjen e prodhuesve të specializuar të fidanëve. Mundësi të tjera për të lidhur prodhimin primar me sektorin e HoReKa (Hotele, restorante dhe kafeteri do të hulumtohen dhe të shfrytëzohen.

Aktiviteti në sektorin e UPN do të kontribuojë që të arrihet synimi i 250 familjeve të fermave duke kultivuar 125 hektarë nën kontraktimin bujqësor. Treguesit e rezultati 1.2 në mënyrë specifike janë të orientuar në drejtim të sektorit UPN, sido që të jetë, do të ndiqen ku është e mundur mundësitë për të shfrytëzuar furnizimin me ushqim për turizmin.

1. Përmes intervenimit “**Forcimi i Sistemit të Kontratave të Bujqësisë**” projekti do të lehtësojë prodhimin e kulturave specifike që kërkohen dhe të lidhura me tregun (përpunuesit, tregu i freskët, HoReKa), etj.) Intervenimi do të vazhdojë që të zgjerojë dhe të forcojë kontraktimin bujqësor pasi që është treguar të jetë i suksesshëm. Në vitin 2018, përqëndrimi do të jetë në zgjerimin në të gjithë vendit dhe me kultura të reja (pemë, perime, kungull dhe luledielli industrial, duke kultivuar BMA organik, etj.) Partnerët potencialë për këtë intervenim janë kompanitë e përpunimit, qendrat e grumbullimit, shpërndarësit, HoReCa (KFC, e Gjellbër dhe Proteinë) etj.

2. Përmes intervenimit “Shërbimet e Përmirësuara të Informimit (Shërbimet Këshillëdhënëse)” projekti do të lehtësojë ofrimin e informacionit dhe shërbimeve këshillimore për fermerët. Kjo do të bëhet në bashkëpunim me tregtarët me inpute dhe farmacitë bujqësore. Ky intervenim pritet që të përmirësojë sistemin e rrjedhës dhe cilësisë së informatës duke arritur kështu tek një numër i madh fermerësh. Ky intervenim do të plotësojë shërbimet këshillëdhënëse të lehtësuara në Fazën I, dhe do ta bëjë më të lehtë për fermerët për të pasur qasje në njohurit dhe të dhënat në një vend. Aktivitetet nën këtë intervenim do të përcaktohen pas vlerësimit të shkurtër të tregut në bashkëpunim me shoqërimin e tregtarëve të inputeve – kjo gjithashtu është e paraparë si partner potencial.

3. Përmes intervenimit “Prezantimi i Prodhuesve të Specializuar të Farërave”, projekti do të mbështet krijimin e prodhuesve komercialë të fidanëve. Kosova është vendi i vetëm në rajon ku prodhimi i fidanëve bëhet me teknologji tradicionale, me prodhues shumë të dobët të fidanëve. Për të prezantuar prodhimin e specializuar të fidanëve, projekti do të mbështet investimin në teknologji të reja (plotësuar me OF), promovim dhe njohuri. Praktikant më të mira rajonale do të inkorporohen. Kjo ndërhyrje pritet të çojë në prodhimin e fidanëve në mjedis të kontrolluar dhe të mbrojtur si dhe i lirë nga virusët, si dhe me materiale cilësore të shëndetshme mbjellëse (fidanët). Kjo përfundimisht çon në produktivitetin dhe të ardhurat e fermerëve.

Rezultati 2: NVM përmirëson ofertën e tyre, efikasitetin dhe konkurrencën në sisteme të përmirësuara dhe më të organizuara të tregut përfshirës

Rezultati 2: NVM përmirëson ofertën e tyre , efikasitetin dhe konkurrencën në sisteme të përmirësuara dhe të organizuara të tregut përfshirës	Treguesi i Rezultatit	Baza 2017	Faza e synuar	2018 (T=Synimi)
	OC 2.1 Numri i përfitimit NVM nga përdorimi i shërbimeve të reja ose të përmirësuara mbështetëse	0	150 NVMs	38 NVMs
	OC 2.2 Rritja shtesë net i të ardhurave i 150 NVM	0	CHF 3,800,000	CHF 950,000
	OC 2.3 Institucionet janë më të përgjegjshme për rritjen e sektorit privat	0	Vlerësimi cilësor i bazuar në FGD e personelit kryesor të institucionit.	

Nën OC 2, PPSP do të lehtësojë përmirësimin e ofrimit të shërbimeve të zhvillimit të biznesit, qasjet në kanalet e shitjes, organizata dhe rrjete në sektor të përzgjedhur. Kjo do të mundësonte që NVM të përfitojë nga shërbimet e përmirësuara dhe mjedisin biznesor, prandaj përfundimisht çon tek një ofertë të përmirësuar efikasitet dhe konkurrencë për të mbështetur gjenerimin gjithëpërfshirës të punësimit brenda NVM përmes zhvillimit dhe rritjes së sektorëve turistike të UPN. Mundësitë e punësimit në të dyja sektorët do të prodhohet përmes intervenimeve që mundësojnë rritjen e NVM duke përmirësuar ofertën e tyre, duke intensifikuar promocionin dhe shitjet në tregjet e segmentuara.

Në vitin 2018, sektori i UPN pret të lehtësojë 25 NVM për përdorimin e shërbimeve mbështetëse të përmirësuara (certifikimet, paketat e dizajnëve, shërbimet e TI-ve, shërbimet promovuese, etj.) Më tej, gjithashtu pritet se me përdorimin e shërbimeve të reja të përmirësuara, NVM do të rrisë të ardhurat deri në 570,000.00 CHF. Në sektorin e turizmit, planet e ekipit që të arrij 13 NVM që të përdorë shërbime të reja dhe të përmirësuara dhe të përfitojë 380,000 CHF të të ardhurave shtesë përmes përdorimit të shërbimit. Hollësitë e intervenimeve dhe aktiviteteve që do të çojnë në rezultatet janë paraqitur hollësisht nën rezultatet përkatëse.

Ekipi do të organizojë diskutime të përqëndruara grupe me institucionet kyçe që të mbledhë informata bazë për të kuptuar përgjegjshmërinë në drejtim të rritjes së sektorit. Këto aktivitete janë

planifikuar që të bëhen çdo vit për të kuptuar ndryshimet cilësore brenda institucioneve. Këto ndryshime cilësore (OC 2.3) në trend do të raportohen ne Raport Vjetor.

Rezultati 2.1: Ofruesit e Shërbimit ofrojnë shërbime të përmirësuara për të mbështetur bizneset.

Rezultati 2.1: OSH ofrojnë shërbime të përmirësuara për të mbështetur bizneset	Treguesi i Rezultatit	Baza 2017	Faza e Synuar	2018 (T=Synimi)
	OP 2.1.1 Numri i NVM që përdorin shërbime të reja dhe të përmirësuara nga ofruesit e shërbimeve		0	300
OP 2.1.2 Numri i aktiviteteve të përbashkëta promovionale për segmentet e tregut		0	50	12

Sektori i Ushqimit dhe Përbërësve Natyral

PPSP do të mbështes ofrimin e shërbimeve të përshtatura për sektorin UPN, kryesisht duke u përqëndruar në certifikimin e cilësisë së standardeve dhe të shërbimeve që kanë të bëjnë me marketingun. Certifikimi organik ishte pilotuar me sukses në Fazën I. Në vitin 2018, PPSP do të çojë më tej vërtetimin e organikës dhe produktet e kërkuara nga eksporti në nën-sektorët, plotësuar me aktivitete për lidhjet e tregut të eksportit më shumë, PPSP do të lehtësojë ofruesit e shërbimit përgjatë Kosovës duke ofruar shërbime të përshtatura dhe të përbalueshme për marketing në industrinë përpunuese. Kjo do të adreson problemin që NVM e ka në qasjen e shërbimeve të shtrenjta që ofrohen aktualisht në Prishtinë, kryesisht. Shërbime të tjera mbështetëse që PPSP do të eksplorojë vazhdimisht për mbështetje të mundshme përfshinë financimin e kontratave dhe sigurimin e kulturës.

Në përgjithësi, këto aktivitete synojnë së paku 45 NVM që përdorin shërbime të reja dhe të përmirësuara dhe 7 takime të përbashkëta, aktivitete të përbashkëta promovionale për segmentet e tregut për sektorin e UPN.

1. Shërbimet me vlerë të shtuar do të mbështeten përmes intervenimit “Lehtësimi i Programeve të Certifikimit” që përfshijnë sigurinë dhe standardet e cilësisë Organike, Globale GAP, HACCP, ISO, IFC dhe standarde të tjera të sigurisë dhe cilësisë. PPSP do të lehtësojë koordinimin e akterëve të sektorit për certifikimin e grupit për shërbime certifikimi efikase dhe me kosto efektive. PPSP gjithashtu do të punojë me ofruesin e certifikatës që të zhvilloj biznes të qëndrueshëm, për të siguruar certifikimin e vazhdueshëm dhe kontrollin e cilësisë për NVM me qëllim që këto standarde mund të kontribuojnë për NVM në zgjerimin në tregje të reja, krijimin e vendeve të punës dhe rritjen e të ardhurave. Ky intervenim do të ybatohet në partneritet me ofruesit e certifikimit aktual në Kosovë (p.sh. Albinspekt, Q-check, etj.) dhe përmes së sektorit të OAB.

2. Përmes intervenimit “Kapaciteti i Ekspertizës Teknike Vendore” projekti synon që të lehtësojë ofrimin e shërbimeve të volitshme të biznesit për NVM më të vogla me qëllim që të përmirësojë konkurrencën e produkteve vendore dhe të inkurajojë rritjen e biznesit. Shërbimet e mundshme të biznesit që do të ofrohen nga ekspertiza vendore do të përfshijë: dizajnin e paketave dhe etiketimin, shërbimet e TI-ve (Zhvillimi i ueb), shërbimet promovuese, shërbimet e medimeve sociale, shërbimet e hulumtimit të tregut, etj. Intervenimi përfshinë identifikimin dhe trajnimin e talentëve vendor përgjatë Kosovës, të organizojë dhe lidhë ata me NVM që kërkon shërbime të tilla. Intervenimi do të lidhet me “Trajnime për Rritje” intervenim (OP 1.1) Partnerët potencial vendor për identifikimin dhe trajnimin e talentëve vendor janë qendrat e inovacionit, inkubatorët e biznesit, universitetet, etj.

3. Intervenimi në “Hyrje në Financimin e Kontratave” ishte pilotuar në Fazën I, duke O231uar në zhvillimin e produkteve të reja financiare (Kredi me bazë kontrate) e filluar nga Banka NLB. Nga banka pritet që të lëshojë kredinë e parë të financimit bazuar në kontratë në janar 2018. Prandaj, në Fazën II, projekti do të do të shqyrtojë mundësitë e shkallëzimit me bankat tjera potenciale të interesuara dhe më tej të promovojë si një produkt financiar të qëndrueshëm duke u bazuar në normat e tregut.

Sektori i Turizmit

Në Sektorin e Turizmit, ndërhyrjet nën këtë produkt do të përqëndrohen sikurse më poshtë:

1. Të lehtësojë ofrimin e trajnimeve afatshkurtra për profesione të specializuara turistike. Prioritet do t'i jepet trajnimit për udhëzues (kulturor, të natyrës, aventura dhe turne të qytetit) për shkak të rëndësisë së tyre të lartë për një rritje të qëndrueshme të sektorit. Me rritjen e turistëve, është e qartë se mbrojtja e mjedisit është e një rëndësie të njëjtë. Aktualisht, është evidente një mungesë e udhëzuesve turistik në Kosovë, deri sa një numër i kufizuar e ofruesëve aktual përballen me sfida me cilësinë, qasjen, organizimin dhe aftësitë e specializuar. Kjo është konfirmuar nga një studim i kohëve të fundit me akterët e turizmit.

2. Përmes ndikuesëve do të hulumtohen më tej. Së paku 30 NVM do të synohen që të përfitojnë nga shërbime të tilla sikurse që janë udhëzuesit turistik, certifikimi dhe promovimi. Ekipi planifikon që të lehtësojë 5 aktivitete të përbashkëta promovuese për segmentet e tregut (të elaboruara më shumë nën OP 2.2).

3. Ekipi turistik i PPSP planifikon që të bëjë vlerësimin e shpejtë në lidhje me situatën aktuale të shërbimeve udhëzuese të ofruara. Gjetjet do të përdoren që të përcaktohen partnerët dhe aktivitetet për mbështetjen e trajnimeve afat-shkurtra për udhëzuesit turistik dhe përmirësimin e ofrimit të shërbimeve.

Rezultati 2.2: NVMs ka përmirësuar qasjen e përmirësuar në kanalet e shitjes

Prodhimi 2.2: NVMs ka përmirësuar qasjen e përmirësuar në kanalet e shitjes	Treguesi i Prodhimit	Baza 2017	Faza e Synuar	2018 (T=Synimi)
	OP 2.2.1 Numri i NVMs që përdorin kanale të shitjes të reja dhe të përmirësuara		0	300

Sektori i Ushqimit dhe Përbërësve Natyral:

Nën këtë Produkt, projekti do të lehtësojë qasjen në kanale të reja të shitjes për NVM, në tregjet vendore dhe ndërkombëtare. Intervenimet do të dizajnohen që të mbështesin lidhjen për kanale të reja të shitjes, sikurse janë ngjarjet BpB, panairët dhe ngjarje të tjera. Për të përmirësuar dhe rritur ekspozimin e produkteve vendore në treg, PPSP do të eksplorojë mundësitë për të mbështetur fushatat gjithë kombëtare dhe platformat për mblesëri sikurse që është (e prodhuar në Kosovë) platformë tregu nga KPK. Pritet që sektori i UPN do të lehtësojë 45 NVM për të përdorur kanale të shitjes të reja dhe të përmirësuara.

1. Përmes intervenimit “Mbështet Lidhjet për Pjesëmarrjen në Panairin Tregtar” projekti do të mbështes lidhjet e biznesit me blerësit eksportues. Në vitin 2018, projekti do të lehtësojë pjesëmarrjen, përgatitjen dhe promovimin e NVM të Kosovës në panairë (p.sh. Panairi Privat në Amsterdam, BioFach në Nuremberg, SIAL në Paris). Ngjashëm me Fazën I, projekti do të lehtësojë lidhjet e biznesit dhe promovimin përmes ofruesve të shërbimeve vendor dhe ndërkombëtarë. Për

më shumë, aktivitetet e ngjashme tematike do të konsiderohen (p.sh. misioni i blerësve, BpB takimet, etj.) Partnerët potencialë për intervenim janë sektorët OAB dhe KIESA.

2. Përmes intervenimit “Promovimi i Produkteve Vendore dhe Tregjeve Vendore” PPSP do të mbështes NVM që të përmirësojë qasjen tek në zinxhirët e shitjes me pakicë dhe segmentet e tjera të tregut vendor sikurse që është HoReCa. PPSP do të jetë partner me akterët me ndikim në treg, p.sh. me zinxhirët e shitjes me pakicë, OAB (KPK), hotele dhe restorante, etj. Aktivitetet promovuese që të ndërmerren përfshijnë, por nuk janë të kufizuara me sikurse më poshtë: Promovimet speciale për produktet vendore që nuk janë të pranishme në zinxhirët e shitjes me pakicë, promovimet tematike (p.sh. produkteve e markës organike) dhe furnizimi me ushqim tek HoReCa.

Sektori i Turizmit

Qëllimi kryesor i intervenimit nga ky produkt është që të lehtësojë turizmin, NVM të mundësojë dhe përmirësojë kanalet e shitjes për segmentet e tregut. NVM-të e turizmit nuk shfrytëzojnë plotësisht mjetet e promovimit dhe të shitjeve për shkak të mungesës së informacionit të tregut, promovimit të synuar, bashkëpunimi i dobët sektorial, etj. Për t'i adresuar këto kufizime, ekipi turistik planifikon që të zbatojë dhe të përmirësoj cilësinë e ofertës, kanalet e shitjes dhe marketingut. PPSP planifikon që të jetë partnerë me pronarët e produktit të turizmit, hotelet, operatorët turistik, kompanitë e Telekomunikimit, kompanitë ajrore, KISA dhe me Ministrinë për Punë të Jashtme. Përmes intervenimeve për këtë produkt, PPSP synon që të arrijë mbi 30 NVM që do të përdorin kanale të reja dhe të përmirësuara të shitjes. Ndërhyrjet kryesore janë:

1. PPSP do të vazhdojë intervenimin në Promovimin Ndërkombëtar në vitin 2018. Kjo do të bëhet përmes lehtësimit dhe promovimit të bizneseve turistike në kanalet e përshtatshme për tregjet e synuara. Disa nga kanalet provuese përfshijnë: Panairët ndërkombëtare, performimet e rrugëve, udhëtimet FAM, media të specializuara, BPB dhe lidhjet BPB. Nga Faza I, ky intervenim ka prodhuar më shumë se 90 POP dhe më shumë se 1,000,000 CHF të ardhura për turizëm NVM. Pjesëmarrja e drejtë, përgatitja dhe promovimi do të mbështetet përmes KIESA (përqëndrimi në përzgjedhjen e drejtë dhe përgatitjen) dhe shoqatat e sektorit. Aktivitetet shtesë përfshijnë rrugën që synon diasporën dhe tregjet gjerman folëse në partneritet me turizmin NVM dhe OJQ-të nga diaspora. Kanalet alternative promovuese përfshijnë gjithashtu mediumet e specializuara përmes së cilës operatorët turistik mund të synojnë tregjet e tyre (p.sh. aventurat turistike).

2. Për më shumë, PPSP planifikon që të mbështes promovimin dhe shitjen e produkteve turistike duke synuar tregjet vendore dhe të diasporës përmes futjes së Skemës së Kuponëve. Kjo do të bëhet përmes lehtësimit të lidhjeve në mes të pronarëve të produkteve dhe të kompanive të telekomunikimit (Vala, Ipku, Z-mobile) ku kompanitë Telekomunikimit do të fillojnë promovimin e mbi 20 produkteve turistike në Kosovë drejtpërdrejtë për klientët e tyre. do të lehtësojë hartimin e paketës, koordinimin në mes të operatorëve telekomunikimesh dhe pronarëve të produkteve, promovim përmes kanaleve të shitjes turistike, etj. Kjo përfaqëson një mundësi për synimin e mbi 1,000,000 turistëve³ nga diaspora. Vetëm që lejon qasjen e menjëhershme të turistëve vendor dhe nga diaspora, ofron të dhëna nga këto tregje gjithashtu sikurse që janë: gjinia, mosha, numri i përdorueseve, etj.

3. Në fund, Planet e PPSP për lehtësimin e turizmit të NVM në përmirësimin e ofertës së tyre për rritjen jashtë sezonit përmes synimit të kryesisht turistëve të cilët vijnë nga rajoni. Gjetjet nga Faza I tregon turizmin e NVM në Kosovë (veçanërisht njësitë e akomodimit) nuk ofrojnë çmime konkurruese dhe ofertë krahasuar me rajonin, deri sa në të njëjtën kohë, nuk shfrytëzon në tërësi kapacitetet e tyre. Prandaj, Planet e PSE për t'u bashkuar me objektet e akomodimit, operatorët turistik dhe udhëzuesit, në përmirësimin e ofertës së tyre, në veçanti gjatë sezonës së ulët, nëpërmjet prezantimit të aktiviteteve, uljes së çmimeve, ngjarjeve etj.

³ Numri i turistëve të diasporës që e kanë vizituar Kosovën në vitin 2017, bazuar në Agjencinë Kosovare për Statistika.

Rezultati 2.3: Palët e interesuara kanë përmirësuar organizimin e sektorit dhe rrjetëzimin

Prodhimi 2.3: Palët e interesuara kanë përmirësuar organizimin e sektorit dhe rrjetëzimin	Treguesi i Rezultatit	Baza 2017	Faza e synuar	2018 (T=Synimi)
	OP 2.3 Numri i iniciativave të bashkuara për përmirësimin organizimin e rrjetit dhe sektorit rreth temave të : menaxhimi i mbeturinave, segmentet e tregut, promovimi, koordinimi dhe ndarja e njohurive.	0	10	3

Sektori i Ushqimit dhe Përbërësve Natyral

PPSP do të mbështesë sektorin e UPN në përmirësimin e sektorit organizativ dhe politikave. Sektori i ushqimit (në të gjithë zinxhirët e vlerës) është i shpërndarë dhe organizuar dobët. Për të adresuar këtë, PPSP do të lehtësojë organizimin informal përmes grupeve ad-hoc në nën-sektorë rreth çështjeve tematike. Për më shumë, në bashkëpunim me sektorin OAB dhe akterëve të tjerë PPSP do të mbështesë evokimet e politikave në sektor të rëndësishëm dhe iniciativat e përbashkëta për adresimin e çështjes së praktikave të padrejta tregtare në zinxhirët e shitjes me pakicë.

1. Pasi që projekti do të zgjerohet në nën-sektorë të rinj (p.sh. ëmbëlsirat) do të drejtojë "veprimin e hulumtimit" me NVM të nën-sektorëve relevantë, që të vlerësojë sektorin, të lehtësojë organizimin më të mirë dhe të eksplorojë intervenimet potenciale. Kjo do të bëhet përmes forumeve të zinxhirit të vlerave që i sjellë akterët së bashku që të diskutojnë pengesat e e sektorit dhe mundësitë. Në këtë kornizë, këto forca të zinxhirit të vlerave nga nën sektorë të ndryshëm pritet që të ofrojnë ide më të qarta për PPSP të intervenojë (p.sh. furnizimin e frutave vendore për ëmbëlsira në sektorin e qumështit, etj.). PPSP do të shfrytëzojë përkrahjen e Institutit Riinvest për këtë ndërhyrje.

2. Nisma e avokimit që të "adresohen praktikave të padrejta tregtare në zinxhirët e shitjes me pakicë" ishte zbatuar në Fazën I në partneritet me Klubi i Prodhimit të Kosovës. Në vitin 2018, PPSP do të lehtësojë aktivitetet që më tej t'i adresohet çështjes praktikave të padrejta tregtare për përpunuesit e brendshëm, duke përfshirë aktivitetet e avokimit për përshtatjen e ligjit të tregtisë së brendshme. Kjo pritet që të çon në përmirësimin e qasjes së produkteve vendore në zinxhirët e shitjes me pakicë.

Sektori turistik

Në vitin, PPSP synon që të vazhdojë lehtësimin e aktiviteteve nën këtë prodhim me qëllim që të kontribuoj në përmirësimin e koordinimit në mes të sektorit publik dhe provat dhe të bashkëpunimit në mes të akterëve të sektorit privat. Në mënyrë të veçantë, PPSP po bashkëpunon me Zyrën e Kryeministrit për krijimin potencial të Bordit të Turizmit të Kosovës (Organizata e Turizmit Kombëtar). Kjo po zbatohet me mbështetjen e një eksperti ndërkombëtar për sigurimin e modaliteteve të organizatës, funksionimit, fushëveprimin e punës dhe buxhetin e Bordit të Turizmit të Kosovës. PPSP nga afër do të përcjellë aktivitetet që rezultojnë nga kjo nismë. Fushat e ndërhyrjeve përfshijnë:

1. Avokimi: PPSP do të vazhdojë koordinimin me sektorin publik dhe privat për të avokuar për çështjet e sektorit sikurse janë ngritja e buxhetit të shtetit dhe angazhimi për sektorin turistik, etiketimin kombëtar, sektorin e strategjisë, etj. Në përgjithësi, dy nisma të bashkuara janë paraparë nën sektorin turistik, sikurse që është menaxhimi i mbeturinave. Lehtësimi i sektorit turistik që ka të bëjë me takime dhe aktivitete (tavolina të rumbullakëta, fushata të ngritjes së ndërgjegjësimit, etj.) në nivelin vendor janë planifikuar të përqëndrohen në temat e turizmit të qëndrueshëm, të tilla si menaxhimi i mbeturinave. Menaxhimi i mbeturinave është njëri nga problemet madhore në Kosovë. Për turizëm, kjo paraqet një pengesë të madhe, pasi që e zvogëlon cilësinë e ofertës dhe kontribuon

në perceptimin negativ të turistëve. PPSP do të i adresohet çështjes së menaxhimit të mbeturinave në bashkëpunim me komunat dhe kompanitë e mbledhjes së mbeturinave, si dhe përmes mobilizimit të akterëve vendor. Aktiviteti pilot do të përqendrohet në rajonet e Prishtinës dhe të Pejës. Ndërhyrjet plotësuese do të hulumtohen në objektet e kompostimit të mbeturinave (duke eksploruar lidhjen me sektorin e UPN) si dhe iniciativat e riciklimit përmes SIF, kryesisht duke synuar komunitetin e RAE.

1. PPSP do të lehtësojë aktivitete të tjera të koordinimit me qëllim që të ngrit ndërgjegjësimin, njohurinë dhe informimin që ka të bëjë me Industrinë Turistike të Kosovës. Të mbështes Komunën e Pejës që të shfrytëzojë Organizimi i Menaxhimit të Destinacionit (OMD) në linjë me strategjinë e tyre të zhvillimit të turizmit.. Kjo do të jetë kryesisht në mbështetje teknike pasi që Komuna tani më përkrahu angazhimin në kostot operationale të përsëritura. Aktivitete të tjera koordinuese mund të përfshijnë: Lehtësimin e temave turistike në takimin vjetor të ambasadorëve (në bashkëpunim me Ministrinë e Punëve të Jashtme) dhe lehtësimin e bisedimeve TEDx/Ngjarjet mbi temat turistike.

4.4. Produkte të tjera

4.4.1. Fondi i Mundësisë

Bazuar në vlerësimin dhe përvojën në Fazën I, Fondi i Mundësive (FM) do të vazhdojë që të përdoret si një instrument shtesë për sektorët për të arritur një ndikim më të gjerë përtej kufijve të sektorit. Doracaku Operacional i FM do të përshtatet brenda tremujorit të parë të vitit 2018 që të jetë më shumë i përshtatshëm për operationet dhe investimet e Fazës II në model të qëndrueshëm të biznesit. Mundësitë që plotësojnë ndërhyrjet në sektor do të identifikohen në mënyrë të vazhdueshme nga lehtësuesit e sektorit, lehtësues i minoriteteve dhe menaxheri i FM. Për të nxitur risi në një fushë specifike dhe në lidhje me objektivat e projektit mund të organizohet një thirrje specifike tematike. FM do të vazhdojë që të koordinohet me programin e Trupave të Lartë të Ekspertëve (TLE) që të ofrojnë asistencë teknike për aplikuesit për përdorim optimal të biznesit dhe investimeve të PPSP. Për shkak të vigjilencës së aplikantëve do të përmirësohet në të gjitha fazat e procesit të aplikimit me theks të veçantë në prokurim si një masë që do të garantojë transparencën në menaxhimin financiar të përfitueseve të FM. Monitorimi i vazhdueshëm i FM do të bëhet dhe përparimi do të dokumentohet për mësim dhe ndërhyrjet drejtuese. Bazuar në përvojën me Komunën e Pejës , më shumë bashkëpunim me autoritetet vendore dhe kombëtare do të kërkohet që të ngritët ndikimi i investimeve gjithashtu edhe me bankat vendore dhe skema të tjera të mundshme të granteve. Buxheti i afërsisht 240,000 CHF është planifikuar për vitin 2018 që do të përdoret për 4 deri në 5 thirrje pritet të financohen brenda vitit.

4.4.2. Fondi për Përfshirjen Sociale

Fondi për Përfshirjen Sociale (FPS) është një instrument i ri që mbështet krijimin e sektorit privat të punësimit për minoritetet dhe grupeve të tjera shoqërore të përjashtuara. Në vitin 2018ky projekt do të ketë përqëndrim të veçantë në përfshirjen e RAE dhe ndërhyrjet e fondeve të identifikuara nga Fondi i Përfshirjes Sociale dhe lehtësuesi i pakicave së bashku me ekipin përkatës. FPS do të testojë ide të reja inovative që ofrojnë mundësinë për krijimin e punësimit në mesin e minoriteteve dhe grupeve sociale të përjashtuara. FPS do të jetë ngushtë i lidhur për identifikimin e ndërhyrjes së përshtatur (p.sh. sektori i mbledhjes informale të mbeturinave) dhe është planifikuar që të jetë instrument integral dhe koherent i projektit dhe jo si e ndarë përgjatë ndërhyrjes. Fondi i përgjithshëm i FPS për katër vite të implementimit është 200,000 CHF ndërsa 60,000 CHF planifikohen për vitin e parë të implementimit.

Fushat e ndërhyrjes së FPS mund të përkufizohen gjërësisht si çdo iniciativë apo aktivitet që krijon dhe kontribuon tek mundësitë ekonomike dhe mbështet punësimin e komuniteteve të minoritetit dhe grupet e tjera shoqërore të përjashtuara.

5. Temat transversale

Përfshirja sociale

Që të sigurohet barazia e bashkësive pakicë dhe grupeve të tjera të përjashtuara shoqërore, PPSP do të sigurojë që në çdo fazë të procesit të punës, të tilla si vlerësimi, dizajnimi, zbatimi dhe monitorimi i ndërhyrjeve të sektorëve do të shikohen nëpërmjet përfshirjes sociale dhe nevojave të pakicave. Ndërhyrjet e synuara do të zbatohen për të arritur komunitetet RAE në Kosovë, si komuniteti më i përjashtuar në Kosovë, së bashku me minoritetet e tjera duke përfshirë komunitetin serb në Veri. PPSP gjithashtu do të fokusojë ndërhyrjet e saj në nën-sektorë të veçantë me potencialitet të lartë të përjashtimit. Është planifikuar që 10% e punësimit të krijuara do të jenë për minoritetet.

- Bazuar në vlerësimin e shpejtë në partneritet me projektin EYE dhe RAESI lidhur me mundësitë e arritjes së komunitetit RAE, PPSP ka identifikuar sektorin mbledhjen joformale të mbeturinave (riciklimin) si një nga fushat ndërhyrëse më të përshtatshme. Së bashku me hartimin dhe vlerësimin, të kuptuarit e zinxhirit të vlerave të mbledhjes së mbeturinave joformale dhe akterët kyç (kolektorët, ndërmjetësuesit, shitësit, etj.) i janë dhënë përparësi. Përveç krijimit të punësimit, ndërhyrja gjithashtu thekson kontributet e përgjithshme e aktiviteteve informale të grumbullimit të mbeturinave tek komunitetet e tyre vendore. Ndërhyrja është planifikuar që të pilotohet në shkurt, në partneritet me Komunën e Graçanicës dhe, nëse modeli i biznesit tregon të jetë i suksesshëm, ajo do të përshtatet për rajonet e tjera.
- PPSP do të kërkoj mundësinë që të punojë ngushtë me ndërmarrjet sociale dhe inkubatorët e biznesit që të lidhë nisma individuale (sikurse artizanatet e dorës, suvenirët, ushqimi shtëpiak, etj.) që mund të mbështes UPN dhe Sektorin e Turizmit me produkte plotësuese. Për më shumë, PPSP do të kërkojë mundësitë që të ngrit punësimin e personave me aftësi të kufizuara duke lehtësuar lidhjet ndërmjet shoqatave dhe kompanive të sektorit privat.
- Nën sektorin UPN, PPSP do të ndërmarrë ndërhyrje të përshtatur “Forcimi i Kontratave të Sistemit Bujqësor” në komunat e veriut (sektori MAP). Pasi që modeli i biznesit është treguar i suksesshëm në vitin 2017, ndërhyrja e MAP do të zëvendësohet në Komunën e Leposaviqit në partneritet me biznesin e komunitetit serb, Peppermint.
- Nën sektorin e Turizmit, PPSP do të përqëndrohet në fushat e ndërhyrjes sikurse më poshtë: Ndërhyrjes së komercializuar të zhvillimit të produktit që do të implementohet së bashku me partnerët nga Graçanica, Novobërda, Zubin Potoku dhe Leposaviqi. Promovimi rajonal që do të fokusohet në hartimin e ndërhyrjes që do të synojë në mënyrë specifike vizitat e turizmit kulturor nga Serbia; dhe ndërtimin e kapaciteteve rajoneve të ndërhyrjes që do të trajtojë udhërrëfyesit e turizmit dhe bizneset e pakicave.

Gjinia

Barazia gjinore në tregun e punës ende mbetet një qëllim i pakapshëm. Deri sa numri i grave që janë bërë sipërmarrës të suksesshëm në Kosovë po rritet, gratë janë akoma të nën-përfaqësuara në sektorin privat. Në veçanti, femra vazhdon që të formojë shumicën e gjërë të të papunësuarve në Kosovë dhe janë më shpesh të të prekura nga papunësia afatgjatë sesa burrat. Me vetëm 20% të pjesëmarrjes së grave në tregun e punës, Kosova renditet e fundit në rajon. Kjo është për shkak të dis avantazheve socio-ekonomike të grave të shkaktuara nga diskriminimi gjinor dhe rolet e tyre të dyfishta e të qenit punëtor dhe kujdestar për shoqërinë. Gratë shpesh kanë më pak qasje në burimet prodhuese të mundësive të tregut të punës sesa tek burrat. Kryesisht, kjo është për arsye normave

këmbëngulëse sociale duke përcaktuar rolet gjinore, të cilat shpesh janë, të ngadalshme të ndryshohen. Për më shumë, gratë vazhdojnë të ndërmarrin pjesën më të madhe të punës së papaguar, që është bërë një sfidë e madhe në përpjekjet e tyre që të bëjnë punë produktive.

Në vitin 2018, dhe Faza II në përgjithësi, fuqizimi ekonomik i grave do të integrohet brenda ndërhyrjeve dhe aktiviteteve të sektorëve. Në të dy sektorët, fokusi do të jetë të sigurojë barazinë dhe përfshirjen e grave në çdo fazë të procesit të punës kur të vlerëson, dizajnon, zbaton dhe monitoron ndërhyrjet. Nën-sektorët me potencial të lartë për përfshirjen e femrave të tilla si ëmbëltoret do të jenë në fushën e projektit pasi që përfaqëson një sektor me potencialë në rritje për punësim dhe gjenerimin e të ardhurave.

8.2.2. Monitorimi dhe matja e rezultateve

PPSP do të vazhdojë të monitorojë të gjitha ndërhyrjet në vazhdim duke i përditësuar zinxhirët e rezultatit, duke monitoruar planet dhe mbledhjen e të dhënave më shumë cilësore për ndërhyrjet drejtuese. Ekipi do të vazhdojë të përdorë të dhënat e monitorimit në vazhdimësi nga vizita e shpeshtë në terren dhe të ndryshojë planet e ndërhyrjes për të përmirësuar modelet e biznesit. Vlerësime të MRM të bëra për Fazën I do të përdoren si bazë për fushat ku PPSP ka punuar në Fazën I. Për zgjerim në vende të reja gjeografike dhe zinxhirin e ri të vlerës, ekipet së bashku me MRM do të ndërmarrin kryesisht vlerësime të shpejta dhe kërkime të veprimit.

Ekipi i UPN do të vazhdojë të përdorë sistemin e mbledhjes së të dhënave duke përdorur anketuesit nga familjet e fermave dhe për sondazhe të mëdha. Ekipi me sukses ka përdorur sistemi i mbledhjes së të dhënave mobile për anketimin e 300 dhe 280 mostrave në vitet 2016 dhe 2017, respektivisht që jepnin në mënyrë të fuqishme dhe me kohë informatat e fundit të vitit për formulimin e strategjive të YPO.

Njëjtë me Fazën I, ekipi i turizmit do të vazhdojë për të drejtuar anketën dhënë një kompanie kërkimore, gjetjet e së cilës janë përdorur për të ndjekur rritjen e përgjithshme të destinacionit dhe nxjerrjen e shumëfishimit të punësimit në turizëm. Në vitin 2018, ekipi do të planifikojë që të drejtojë një anketim në të gjithë vendin përmes një mostre. Për më shumë, ekipi do të drejtojë vlerësimet vjetore të ndërhyrjeve, duke përfshirë ndërhyrjet për Zhvillimin e Produkteve dhe Promovimin Ndërkombëtar nga Faza I. Në fund, autoritetet e punësimit në turizëm dhe metodologjia e shumëzuesit gjithashtu do të përdoren gjatë Fazës II që të kalkulojnë punësimin dhe ndikimin e të ardhurave në sektorin e turizmit.

PPSP pret të raportojë rezultatet e ndikimit nga investimet OF nga Faza I (ato të cilat nuk janë raportuar më herët pasi që ishte shumë herët që të vlerësohen rezultatet) dhe të përdor të gjeturat që të formulojë strategjitë për investimet OF në Fazën II.

8.3 Komunikimi

Me fillimin e PPSP Fazën II, këndi i strategjisë dhe aktiviteteve të komunikimit do të zhvendoset drejt një fokusi më të madh në konceptin e “komunikimeve për zhvillim”. Ky koncept lehtëson qasjen në informacion rreth kontributit të Qeverisë Zvicerane në zhvillimin e sektorit privat dhe krijimin e vendeve të punës në Kosovë. Ajo kërkon të mbështesë përpjekjet e përgjithshme të komunikimit dhe përpjekjeve të dukshme për kontributin e Qeverisë Zvicerane për të stimuluar pjesëmarrjen e të gjitha grupeve të interesit, të fuqizojë njerëzit dhe të ndikojë në politikat publike me qëllim të ndikimit në ndryshimet ekonomike dhe sociale nëpërmjet mesazheve të hartuara në mënyrë të përshtatshme dhe përmbajtjes mbështetëse.

Natyra dhe intensiteti i përpjekjeve të komunikimit do të mbështetet kryesisht në aktivitetet dhe rezultatet e ndërhyrjes, ngjarjeve dhe aktiviteteve të tjera të organizuara nga secili sektor. Materialet e komunikimit do të mbështesin nevojat e sektorit, të përshtatura për audiencat kryesore të identifikuara, që përfshijnë por nuk janë të kufizuara tek: Publiku i përgjithshëm në Kosovë, organizatave partnere, agjencive donatore, qeveri, medime, diasporë, njerëzit e interesuar në Zvicër dhe njësitë e brendshme të SDC. Mesazhet që synojnë këto audiencë do të përcjellin ndryshimin që ka ndodhur për shkak të ndërhyrjeve të projektit, dhe çfarë do të thotë për njerëzit që kanë përfituar nga ndryshimi.

PPSP do të vazhdojë për të përdorur një shumëllojshmëri të kanaleve të komunikimit dhe mjeteve, si të përshtatshme për secilën audiencë apo porosi. Të tilla kanale përfshijnë por nuk janë të kufizuara tek: Mediumet sociale, faqja e dedikuar projektit, artikuj të vendosur në medime (online dhe tradicionale), buletini i projektit, njoftime për shtyp, vizita të shtyp, publikime të shtypura, video dhe më shumë.

Tregimet, lajmet, videot dhe posterët / infografikat të zhvillohen përgjatë vitit 2018 do të kërkojnë që të nënvizojnë sikurse më poshtë:

- Rezultatet e arritura pas zbatimit të suksesshëm të ndërhyrjeve;
- Inovacioni dhe mësimet e mësuara gjatë ndërhyrjeve;
- Modelet e suksesshme të biznesit dhe përfitimet e shërbimeve të reja dhe produktet e prezantuara;
- Elementet e qëndrueshmërisë dhe posaçërisht dëshmia për kopjim dhe e grumbullimit.

PR dhe Specialisti i Komunikimeve do të bashkëpunojnë me udhëheqësit e ekipeve dhe ofrojnë këshilla dhe mbështetje sipas nevojës për partnerët e projektit në përpjekjet e tyre që të komunikojnë rezultatet nëpërmjet ngjarjeve ose materialeve promovuese. Këtë vit, PPSP do të testojë përdorimin e ditëve të vëzhguara ndërkombëtarisht për ngjarje të ndërgjegjësimit. Një shembull i tillë do të ishte vëzhgimi i Ditës Ndërkombëtare të Tokës më 22 prill dhe të organizojë një ngjarje rreth turizmit dhe iniciativave të lidhura me riciklimin.